

TERMÉSZET-GYÓGYÁSZ.

Az észszerű élet- és gyógymód közlönye.

Népszerű utasítások az emberi testnek valódi és természetes ápolásáról, egészséges és beteg állapotában.

Isten segítségével az emberiség javára.

Virad — haladjunk! (Gr. Széchenyi I.)

1875.	Megjelenik havonként kétszer, 1- és 15-én, negyedréti alakban; ára egész évre 4 fr.	Nyiregyházán,
14. szám	Többek közreműködésével szerkesztő: Ungerleider Jónás, hasonszenvi orvos.	jan. 15.

Tartalom: Ajánlat (votivum). — Az ember életévei. — Századunk egyik vívmánya. (1. ége) — Miért lettem vegetarianus? — Köröset saját naplóból.

Ajánlat (votivum).

Az orvosi egyetemből kilépő és önálló gyakorló orvos kezdetleges működésében egy betegségnek sem figyelheti meg természet szerinti lefolyását, mert mindazon kórosatok, melyek az orvosnövendékek oktatására az egyetemi kórházak ágyaiban elhelyezvék, a legkülönféle módon összetett gyógyszerek befolyásainak vannak alá vetve; természetes, hogy ily kezelés mellett a kórtünetek összezavartatnak, és soha nem lehet meghatározni, vajjon a természeti gyógyerő küzdelmeinek, mely kórjelek, és melyek a beavatkozott mesterséges szerek által előidézett gyógy-szertüneteknek tulajdoníthatók. És ezen körülmény igen fontos a kezdő orvosra nézve, mivel magán gyakorlatában is csak oly gyógykezelésben részesíti betegeit, igen gyakran félreismervén a bírálati tünetményeket, neki rohan az erősen működő gyógyanyagokkal és elhallgattatja a jótékony kritikus mozgalmakat a beteg nagy kárára, s ezen káros következesek ily esetben, el nem maradhatnak. Az előszámlált ártalmak nem egyedüliek a maguk nemében, mert ép oly fontos körülménynek tekinthető mindez a kezdő fiatal orvos jövőjére nézve is, mivel semmi figyelmet sem fordít a természet parancsaira, és nem is kimélvén annak jelentőségeit, a miért is oly tevékenységet fejt ki a betegek körül, melyért később okvetlen lakolnia kell, nem ugyan az orvosnak, hanem a betegnek.

Egyébiránt téves azon ellenvetés, hogy emberiség ellenes lenne a betegeket csak azért hagyni orvosi kezelés nélkül, mivel azok a növendékek gyakorlati tanulására vannak fentartva, hogy szemlélhessék a betegség természetes lefolyását; ezen ellenvetés csak akkor birna jelentőséggel, ha minden beteg, aki gyógykezeltetik, meg is gyógyulna, de erre oly kevés eset van, hogy naponkint egész serege a betegeknek meggyógyul, anélkül hogy gyógykezeltettek volna, míg ellenben alig hal meg egy beteg, akit ne részesítettek volna a kérdéses gyógyszerek bevételeiben. De aztán a fontosabb körülmény az: hogy a kórházvezető orvos oly mérvben rendelkezhetik — nem úgy mint a magán gyakorló orvos

praxisában — czélszerű étrenddel, ápolással, tisztasággal, légminőséggel, távortartása minden kedélybenyomásnak stb. és már ezen hatányok sokszor elegendők, sőt biztosabb czélra vezetnek, mint a gyógyszerekkeli beavatkozások.

Hahn T.

(Hippocrates természet-gyógytana)

Az ember életévei.

Születésétől fogva haláláig az ember épen úgy, mint minden más szerves vagy élő lény teste, melynek a természettől bizonyos létezési idő, vagy élethosz van adva, bizonyos változásoknak határozottan megállapított során megy keresztül, melyeket fejlődési fokoknak, életszakoknak, életkoroknak neveznek. A 70—80 évig tartó emberi életben mindenekelőtt 3 szakaszt különböztetünk meg: a fejlődés, az érettség és hanyatlás szakaszát. De mindenik szakaszban ismét több időközöket lehet megkülönböztetni, melyeket sajátoságos tünemények jellemeznek. Lehetetlen azonban ezen életszakaszokat szorosán vett évszámhoz kötni, minthogy az egyes korszakok, mikép ez az életfejlődés lassu folytonossággal önként következik, nincsenek egymástól élesen elválasztva, hanem egész csendesen mennek át egymásba: mivel továbbá az ember testi és szellemi fejlődésének menete sem az átélt évek számához nincs kötve, sem a föld valamennyi lakosánál nem ugyanaz, hanem éghajlat, életrrend, nevelés, nem, vérmérséklet, testalkat, leszármazás s tulélt vagy kiállott kórok stb szerint némileg megváltozik. — Miután születése előtt már 9 hónapig mint anya méhének gyümölcse, vagy magzata annyira kiképződött az emberi ébrény, vagy önnálló lény kezdésére alkalmatossá lett: születése percztől fogva önnálló létét csakugyan kezdi is.

1.) Az ujszülöttek kora vagy az első csecsemőkor. Ez az életnek csak első hat vagy nyolcz napját foglalja magába, mely idő alatt a csecsemő teste még magán hordja nyomait édes anyja testével korábban létezett szorosabb összeköttetésének, t. i. a köldök sinór maradványait. Az ujszülöttnak egyedüli teendői lélekzeni, aludni, tejet szopni és vizeletet, székletételt magától hocsátani

2.) A másik vagy későbbi csecsemőkor, az élet első 9—12 havaira terjed, s a gyermeknek édesanyja

emlőjétől való elválasztásával végződik. E korszakban ébrednek lassan az érzékek munkásságra és csak ezeknek utján száll be lassudán az értelem az agyba. De a nevelésnek (szoktatás által) már itt kell kezdődnie. A test egyébiránt gyorsan növekszik s az élet 7-ik, 8-ik vagy 9-ik havában kezdenek az ugynevezett tejfogak mutatkozni.

3.) A sajátképen való gyermekkor, vagy a tejfogak kora. Ez az élet első évének vége felé kezdődik, s a fogváltozás kezdetével a hetedik év körül éri végét. A test és szellem fejlődése az életnek eme szakaszában a többi életkorhoz képest jelentékeny mértékben halad; a test főleg hosszúra nő, miáltal a tagok telje és kerekdedsége, melyet a csecsemőkorban a szapora zsirlerakodás okozt, egyre inkább enyészik. A második életév vége felé a 20 fejfog többnyire rendben van már.

4.) A fiatal (fiú és leány) vagy iskoláskor az iskoláztatás éveit foglalja magában, s a mi éghajlatunk alatt a 7-ik évtől, leányoknál mintegy a 14-ik évig tart, fiuknál pedig a 16-ik évig. Ez kezdődik a fogváltozással és tart a serdülés beálltaig.

5.) Az ifjuság kora a serdülés korának kezdetétől fogva a növekedés bevégeztéig tart, nálunk a nőneműeknél mintegy a 14. évtől a 20-ig, a hím-neműeknél ellenben 16-tól a 24-ig. Ez az érlelődés

korszaka, úgy hogy a valódi érettség nem e korban, hanem még csak ezen kornak végével áll be.

6.) Az érettkorszak, a szervezet teljes kifejltsége által tűnik ki, s a növekedés és serdültségi fejlődés bevégeztével veszi kezdetét. Az élet ezen korszaka a nőneműeknél a 20. évtől az 50—55-ik évig. A test ezen korszak alatt kifejltsége tetőpontján egy ideig mintegy megállapodik.

7.) A hanyatlás korszakában a test már apránként és pedig némelyeknél gyorsabban, másoknál lassabban fogyni kezd s a halál felé közeledni. Mivel az átmenet a férfui erőteljéből az öreg ember törődöttségébe észrevétlenül lassu, azért nem is lehet e korszak kezdetét élesebben megjelölni, annál kevésbbé, mivel ez az emberek korábbi élete szerint majd előbbre majd hátrabb esik. Közönségesen a nőneműeknél 40—50-ik év közzé teszik ezen korszak kezdetét, a férfiaknál ellenben az 50-ik és 60-ik év közzé, és tart a 70-ik évig. Jelei az. öszülő haj, a fogyó erő, a ránczos bőr, a hulló fog, és az ér-zéki és szellemi tehetség növekedő gyengülése. A vénség korában, mely a 70-ik éven tul esik, az ember már többnyire csak tengő létet folytat, s szellemi tekintetben csaknem másodszori gyermekségbe hanyatlik vissza.

Az ember élethossza, melyet mesterségesen hosz-

Miért lettem vegetarianus?*)

Jelige: A gondviselés józan észt kölcsön-zött az embernek, és a tápszere-
rek választását szabad akaratára bizta; kötelességében all tehát ösztönét felhasználni étrendének szabályozásában, hogy kerüjjon tulságos mennyiséget, és az ár-talmakat a minőségben; mire nagy választás áll előtte; ha ezen rendszabályoktól eltér, előbb vagy később viseli büntetését érte.

Valóban nem tréfa dolog egy csecsemő korunktól fogva megszokott életmódról egyszerre lemondani, és a vegetarianis-mus elvei szerint élni, főképen már előhaladott korban mint én is, aki 50 éves koromban dobtam félre megszokott életmódo-mat, ugymint a lusevést és más egyéb megszokott ingereket, (mert hiszen szokásban van, hogy a gyermeknek, mielőtt a szo-pist ellagyná, már egy csirkecombot adnak a szájába) és a vegetarianismus szabályaihoz szegődtem; egy oly életmódról le-mondani, a melyet a gyermek bár eleinte uómi megrázkódás-sal élvez, mint új ingert, de a többszöri kísérlet után hozzá szokik a luse élvezetéhez, vagyis más szóval az idegök, melyek eleinte nem tárték az új ingert, később eltompulnak vagy le-igáztatnak, és ezt úgy magyarázzák, hogy hozzá szokott; ily megszokott ingererekben én is részesültem, és szenvedélyes luse-
evő voltam.

*) Vegetarianismus vagy ésszerű, de helyesebben mondva természet-szerű vagy természetszerű életmódot jelent, és akik ezen élet-móddhoz csatlakoznak, nevezetnek vegetarianusoknak; (mely ezen szótól ered, vegetare magát jól érezni, vagyis természetesen és egészségesen élni), tehát mindenféle húst és egyéb a holt ál-latból származottat kerülik, hanem élő állatból került tapanya-gokkal, mint tej, tojás, és minden ehető növényekkel és gyü-mölcsössel élnek, amennyire csak lehet egyszerűen készítve étkei-
ket, a darakenyeret mint főtápszert (vagyis Graham-kenyer fel-találva dr. Sylv. Grahamtól Eszakamerikában) só és keltetök nél-kül süttetik, mely legfőbb eledelüket képezi; a legnevezetesebb pedig az, hogy az egyszerű tápszereken kívül kerülik a szene-délyeket mint megbetegítő okokat, e mellett az egész testet fel-frizító vizmosásokat használnak

Engem a sors születésemnél már köszvény és aranyeres bántalmakkal sújtott, mit örökségül kaptam, mert anyám hosz-szas ideig köszvényben sínlódvén, korán sirba szállt, apám arany-eres lévén 60 évig élt és szenvedett különféle aranyeres bán-talmakban; mi engem illet, hála a gondviselésnek! már a 64-ik évet elértem, gyermekkori testi ápolásom igen hiányos volt, mint általánosan szokott történni, a bőr ápolás, gyakori mosások és fordök alkalmazása elhanyagoltott, edzésről szó sem lehetett, az anyagcsere elmulasztása és az ebből folyó hanyagságból ere-dett bünökbe estem és így a külbefolyásoknak ki voltam téve. sokféle bántalmaktól meglepette, így már fiatal koromban fej-lődtek nálam a szüleimtől örökölt csuzos bántalmak, melyek ké-sőbb köszvénynyé fajultak és az aranyér-jelenségek is előjöttek; ezen szenvedésektől megszabadulni akarván, orvosi gyógykeze-léshez folyamodtam, természetesen az alleopathiához mint az akkori időben divatban volt egyedüli rendszer; később pedig az orvosi egyetem hallgatója is lettem; ragaszkodtam a gyógytári vnyekhez, fájdalom igen gyakran vettem igénybe a recepték lé-gőjét, az akkor annyira kedvelt vérkiürítésekben is részesültem, nadalyok, véres köpölyök, hólyaghuzók által, és mindenféle kenő-csöket is alkalmaztak. A hasonszenv és vizgyógymód még akkor bölesőben, mint mostoha gyermeket ringatva, gonytűrgya volt az orvosok legnagyobb része előtt, csak mint az orvosi gyakor-latnak ferde kinövéseit említették, az egyetemekben pedig agyon-hallgattattott.

Szenvedéseim kénytettek vándorolni egyik alleopathicus orvostól a másikhoz, fájdalomaim enyhítése végett melegfordö-
ket is használtam, csak rövid ideg tartó sikerrel, e közben már mint okleveles orvos állomásra juték, és az alleopathiai olvek szerint gyógykezelttem magamat és más betegeket is; végre a forradalom alatt vagyonomban és egészségemben egészen tönkre jutottam, és az 1850-ik év telét agyban kellett töltönnem; hogy ez idő alatt mily szenvedéseken és heroicus gyógymódokon men-tem keeresztül: rövidség okáért fel sem említem, ily kétségbe-ejtő állapotban először került szemem elé Munde vizgyógytana, melynek utasítása után, félre téve minden patikai szert, meg-kísérlettem magamon a vizgyógykezelést, melyre nagy javulást éreztem, és midön a tavasz elérkezett, utra keltem Griefenberg-

szabrá nyújtani nem, ellenben mesterségesen megkurtítani igenis lehet, az élet szabályszerű lefolyása mellett rendszeren a 70—80-as évekig nyulik, olykor valamivel továbbra is, s ekkor a kimulás minden megelőző betegség nélkül is bekövetkezik önként, minden különösen kimutatható ok nélkül csendesen és lassan, máskor meg gyorsan és vagy észrevehetőleg s öntudat mellett, vagy észrevétlenül álomban kor elgyengülésnél fogva. Az ilyen kimulás természetes, szabályszerű és elkerülhetlen.

Századunk egyik vívmánya.

Jelige: Eddig anyag harcolt anyag ellen a bus beteg ágyán
S durva csaták közt kin vala élni tovább.
De te jövé s a parányoktól felidézted az alvó
Szellemeket s küldéd mesteri bűvöd alatt,
S újra szelid nemtők kísérik az emberiséget
És a halál rettenet gyötreni áldozatát.

V örösmarty (Hahnemann emlékére)

(Vége.)

Vessünk egy pillantást a jelenkort jellemző azon vitákra, melyek a haladás elvei fölött vannak folyamatban, s ama kérdés merül föl előttünk, hogy min alapszik ezen szomorító és lealázó viszonylat a különböző gyógyiskola és orvosai között. Két elv áll még mindég mereven szemben egymással, t. i. a

gyámkodás, a monopol elve egy felől, és a szabad önelhatározás, az egyedi tehetség korlátlan kifejtésének, s e tehetség a közjóra, valamint saját javára való értékesítésének elve.

Az orvosi világban még ma is oly czéh és kasztrrendszer uralkodik, mint a milyen a középkorban létezhetett. Korunk szabadságért sóvárog, szabadságot óhajt a társasélet minden viszonylataiban, szabadságot a sajtóban, tudományban, kereskedelemben, politikában, műparban, sőt még a vallásban is.

Az orvosi tudomány akadálytalan és független fejlődéséhez szükséges szabadság pedig hol marad? Sajnos, hogy helyét még mindig a merev dogmatizmus bitorolja, sajnos továbbá, hogy a szabadság éltető sugárait még mindig az előítélet, az ignorantia és monopolium vastag köde fogja el előlünk, dacára a már létező hasonzenvi tanszék és kóroda mellett is.

Senki sem tagadhatja, miszerint a homöopathia a mai orvosi téren oly fontos szerepet játszik, s a társasélet minden viszonyával annyira össze van szövődve, hogy csaknem megkiváncsítik már, miképp minden művelt férfiú, sőt még nem orvos is, annak legalább alapelveit ismerje. Ennél fogva teljes joggal lehet követelni, hogy minden orvos, ki az egyoldalúság jogos vádjának magát kitenni nem akarja,

be, Priesznitz gyógykezelésére bízam magamat; 6 heti otlétem után a teremtőt és Priesznitz jótevőmet dicsőítve és áldva megújulva érkeztem családom körébe, minden bántalmaitól megszabadultam, ez időtől fogva hátat fordítottam örökre az alleopathicus gyógy módnak, és hozzá fogtam a hasonzenvi vizgyógymód tanulmányozásához, és mondhatom praxisomban anyagilag ugyan nem, de a betegekre nézve jó sikerrel alkalmaztam mindkét gyógy módot, azonban sok küzdelembe került, mert az előítéletekkel, értetlenségekkel, és a kenyérrigységgel, sőt rozszakarattal is kellett szembeszállanom, (hinc istae laerimae), de azért ezen gyógy módokhoz bizalommal és táutoríthatan ügyességgel viseltetem, és a nehézségek dacára, gyakorlati képességet szereztem magamnak ezen dicső rendszerekben, főre dobtam az üzleti részt, és lelkiismeretes megelégedéssel küzdöttem és folytonosan küzdök a szenvedő emberiség javára.

Bántalmaim, melyeket már egészen elfeledék, ismét megújultak, de még sem oly mérvben, mint azelőtt, úgy hogy néhez hivatásomnak eleget bírtam tenni; meg levén már győződve a viz sikeres gyógyereje felől, ismét Gräfenberget kerestem fel, — és ily visszaesésekben többször is szenvedtem, de mindannyiszor kíségett a vizgyógymód, míg végre a vegetarianismus elveivel megismerkedve ez előtt tizennégy évvel, tanulmányozni kezdém, és erre nézve a Svájcban, St.-Gallen mellett fekvő waid-i gyógyintézetbe mentem, ahol minden beteg kizárólag növény-életmódot követ, összeköttetésben a vizgyógymóddal itt elsajátítam a természetrendszerinti életmódot, mely szerint tizennégy év óta táplálkozom, még pedig kiváló sikerrel.

Valahányszor a vizgyógymódot használatba vettem, mindannyiszor krízisek mutatkoztak nálam kelések alakjában, és így testam megtisztulván a vérben rejlő kóroanyagtól, a vegetarianus életmód szigorú követése segítségével egészséges lettem. En egészségi szempontból fogadtam el a vegetarianismust, és ezt honunkban ma már igen sokan követik, bár aránylag a népesedéshez képest kevésnek mondható; azonban Németországban úgy mint Amerikában egyletek is vannak, — a németülön egyetlen közpöntja Nordhansen. A vegetarianusok nevei különnyomatú ad-resz-könyvekben olvashatók.

Vannak oly vegetarianusok is, akik ezen életmódot egye-

dül azért követik, mivel szerintök az állatokat megölni oly czélból, hogy husával táplálkozzanak, természetellenesnek tartják; és azért, hogy ha az állatok egymást felfalják, az emberek még nincsenek arra felhatalmazva a természet Urától, hogy az ártatlan állatokat legyilkolják, és hullájukat önmagukba temessék; mintha a természetben nem volna elegendő növényi tápanyag; és ezen állításukat a mai időben már megezáfolni nem lehet. bármilyen ellenérveket hozunk is fel ez eszmék megdöntésére, hanem ott, ahol némely foglalkozások és üzleti érdekek az ellenkezőt követelik, lehet ellenvetést tenni, azonban ez is meglevő szokások, erkölcsök, továbbá a jelen nevelési és társadalmi fogalmakkal kevésbé egyeztethető össze; és mindezt vajmi nehéz komolyabb tárgyalás alá venni, anélkül hogy azzal az ember a legélénkebb ellenszenvet ne költse fel maga iránt, és ez az oka, hogy a vegetarianismus nagyobb mérvbeni elterjedéséről ott, ahol a fonák életmód által előidézett testi nyomorúság következtében nincsenek arra kényszerítve, egyhamar szó nem lehet; ugylátszik, egyelőre csakis azáltal fog gyarapodni e természetes életrendet követők száma, ha mindazok, kik látva a mai civilizált életrend és vizás társadalmi élet befolyása alatt, főleg a szesz italoknak mindenféle nemeiben és különféle ürügyek alatti nagymérvű elterjedését még az intelligentia között is, végre átlatva, hogy az ily pusztulást előidéző szer befolyása alatt oda jutottak, hogy roncsolt egészségök helyreállítása czéljából már hiába őrítik a gyógyszerházakat, hiába keresik fel Európa bármely elhíresztelt fürdőjét, mert mindezek dacára a várt javulás helyett évről évre hanyatlak egészségök, és életök a roncs felé halad; majd végre mint a vizbefuló az utolsó szalmaszálhoz is kapkodva, követik a természetes élet- és gyógyelveket. mint utolsó reményhorgonyát a jólétnek, melyet már a betegség kezdetén kellett volna megkísérteni, és ha a nemes szervek még tökéletesen elroncsolva nincsenek, kitartás mellett egészségüket visszanyerhetik; ellenkező esetben enyhülést éreznek, és ha — mit elkerülni nem lehet — életfonaluk meg akar szakadni, legalább nem halnak meg a sok mérgekkeli gyógykezelés következtében kínos fájdalmak között, hanem csendes halállal múlnak ki.

(Folyt. köv.)

a hasonszenv történelméről, tanairól, szelleméről és szerves alkotásáról magának alaposabb ismeretet szerezzen. S valamint ma már minden elfogulatlanul gondolkozó ember helytelennek találja, úgy az utókor is, mely napjaink szenvedélyes izgalmait velünk együtt nem érezheti, megfoghatatlannak találja, hogy a fiatal embereket, valamennyi tanítézetben, ötévi tanítás után tudorrá avatják, a nélkül hogy a tanórákon egyebet halottak volna a homöopathiáról, minthogy létezik egy orvosi felekezet, melynek híveit homöopatháknak nevezik, azon esetet kivéve, midőn egyik vagy másik tanár annak gyalázására vetemedett, sőt korunkban már a rectori beszéd is gyűlölettel említi e tant. Ezen fiatal emberek, az élet gyakorlati terére lépven, kevésnek engedik meg viszonyai, hogy a hasonszenvi gyógymódról önszorgalom által helyes fogalmat szerezzen magának, ennél fogva ellenségeivé válnak, az egész gyógymódot gyalázatos csalásnak tekintik, érdemet keresvén abban, ha ellene sikra szállnak, kiki a maga modora szerint.

Azonban még sem áll a dolog egészen úgy jelenben, mert nem csekély számmal vannak aleopatha orvosok, kik részint módszereik balkövetkezményei, részint a homöopathia nagyszerű eredményei által arra indítottak, hogy a hasonszenvi gyógymóddal titkon kísérleteket tegyenek. Ezeknél hiányzik az erkölcsi bátorság arra, hogy a régit otthagyják, nincs bátorságuk arra, hogy magukat elszigetelve lássák és saját meggyőződésüket nyíltan bevalják. Ezek csak titokban vélik lelkiismeretüket megnyugtathatni, mert így igen könnyen elkerülhetik a veszélyes szereket, és kísérleteket tehetnek az ujjakkal. Azonban ezen elkerülés csak ha lehetséges, történik meg, nem pedig egyszer mindenkorra és rendszeren. De ezen aggodók kísérletei mitsem érnek. Ezen emberek magukkal nincsenek tisztában, gyógymódjuk olyan, mint az ingó nád, mely félelmében arra hajlik, merre a forgószél által hajtatik. Mikép lehet ily állapotban megfigyeléseket tenni? Ezen csoportnak igen érdekes fajtát képezik még azon orvosok, kik bizonyos esetben ugyanis, midőn valamely beteg homöopathice akar gyógyíttatni, homöopatháknak adják ki magukat.

A gyógyanyagok egyszerűsítése nagy fordulatot vett az aleopathiában, míg ez ideig a gyógyanyagok borzasztó keverékei adtak be a betegnek, addig Hahnemann fölépte óta lassankint mindinkább egyszerűbb adagokat igyekeztek beadni, a mi azonban máig sem fejlődött még annyira, hogy az orvosi rendeletek többsége által különböző, gyakran egymásnak ellentmondó szerek össze-vissza ne kevertetnének. A másik, mit az allöopathia kénytelen volt fiatal mostoha testvérétől átvenni, a betegek életmódja. De még ezen ajándék alkalmazásában sem elég szigoruak s pontosak. Továbbá az allöopathia most néhány szert hasonszenvi kimutatás sze-

rint használ, és hogy ha ezt be nem vallja és ismerőnkénytelenül Hahnemann szellemében gyógyít, melyet is több példával lehet bebizonyítani.

Köresét saját naplóból.

Hayde János 60 éves rakamazi néptanító 1869. novenberhő 15-én azon okból hivatott magához, mivel huzamos időtől fogva alhasi bántalmi miatt alleopathicus szerekkel gyógykezeltetvén mindaddig, míg végre kórállapota oly rossz fordulatot vett, hogy sem enni, sem aludni, sem feküdni nem tudott és mivel hasvízkór fejlődött ki, orvosai egyedül a csapolást ajánlván néki, azonban a beteg előtt tudva volt, hogy éppen ez időben Rakamaz községben két vízkóros beteg többszöri csapoli alkalmazása daczára a víz ismét meggyülvén, rövid idő alatt meghaltak, — nem akarván magát ezen műtétnek alávetni, folyamodott hozzám, a hasonszenvi gyógymódban keresvén üdvét és kért vegyem gyógykezelés alá.

Vizsgálatom által következő kórvázlatnak jöttem nyomába arca és a szemhéjak pöfödtek, légzése rövid és gyakori, száraz köhögéssel, az egész has dagadt és oly nagy, mint egy gönczi hordó, a végtagok egész czombtővig dagadtak, mint mozsarak, semmi étvágy, gyakori szomj, vizenyős hasmenet kínozza a beteget, vizelete csekély és lángvörös, feküdni egyedül hanyat képes, és pedig e helyzetben is csak magasan felel pöczolva, oldalvást azonnal fulladástól lepetett meg, a hang a egész mellben, de különösen a jobb oldalon tompa. E kórtünetekből világosan láttam, hogy itt igen súlyos betegség gyógyításával kellett foglalkoznom, még pedig mint a májlob szerencsétlen kimenetelétől származott hasvízkórral. Hogy a májlob kóros átváltozása mennyi időig tarthatott már azelőtt is, az meghatározni nehéz volt, de annak nyomába jöttem, hogy betegség oka, a szesz italokkáli visszaélés volt.

Miután a beteg kórállapotának szomorú jóslatát maga is átlátta, elhatározta, hogy minden rendeleteimnek aláveti magát másként a csapolásnak áldozata leand; én tehát az ugynevezett Schroth-féle pakolásokat vétettem alkalmazásába, de a meleg borivást, mely Lindewiesében bevett szokás, eltöltöttem, ehelyett a gyümölcs-nyedveket ajánlottam; továbbá alkalmaztam gőzfürdőt, az elsatnyult bőrrendszer munkássága helyrehozására hasonszenvi szerek voltak arsenicum, nux vomica és lycopodium, részint a májbantalom ellen, részint a vesék és bőre működő hatányok végett; ezen gyógymód huzamos ideig folytatott oly szép eredménnyel, hogy a beteg bőre izzadni kezdett a vizelet megindult és tiszta színű lett, a has terjedelme lassanként kisebbedett oly annyira, hogy a vízmennyiség már csak egy tizedrésznnyire szállott le, amit centimeterrel mértem meg valahányszor ötöt meglátogattam; és midőn már jobban érezte magát, egyszerre az én betegem elhagyta a kurát, meguntvár a szigorú életrendet, minek az lett eredménye hogy a maradvány vízmennyiség a hasban megmaradt, mindamellét egészséges, vidám és tevékeny volt s folytatá tovább tanítói hivatását, és ez tartott 6 évig, amidőn ismét hozzá fogott a szesz italok nagymérvbeni élvezéséhez, úgy hogy a máj baja ismét megújult, ekkor fejét vesztve az alleopathia karjába vetette magát, és midőn én utóljára láttam, nem volt többé mentés gőle-téhez, mert a baj vizeletmérgezést (urámia) idézett elő (t. i. midőn a vizelet a vérbe megy át) és ennek következtében meghalt.

A rakamaziak mai nap is emlegetik ezen ritka hasvízkór szerencsés gyógyulását mely csapolás nélkül kezelte, még most is lehet hallani a rakamaziaktól: hogy ha Hayde János el nem tér rendelkezéseitől, élhetett volna ki tudja meennyi ideig.

Hibaigazítás: A múlt évi utolsó szám 2-ik oldalán, felülről lefelé 19-ik sorban „meguyítását” helyett olvasd: „megújítását”.